

Số hóa thanh toán: Bước tiến trong minh bạch tài chính

20:51 26/11/2025

Thanh toán không tiền mặt thúc đẩy chuyển đổi số, tăng minh bạch và hiệu quả kinh tế, nhưng cũng làm gia tăng rủi ro rửa tiền, đòi hỏi kiểm soát chặt chẽ để đảm bảo phát triển an toàn.

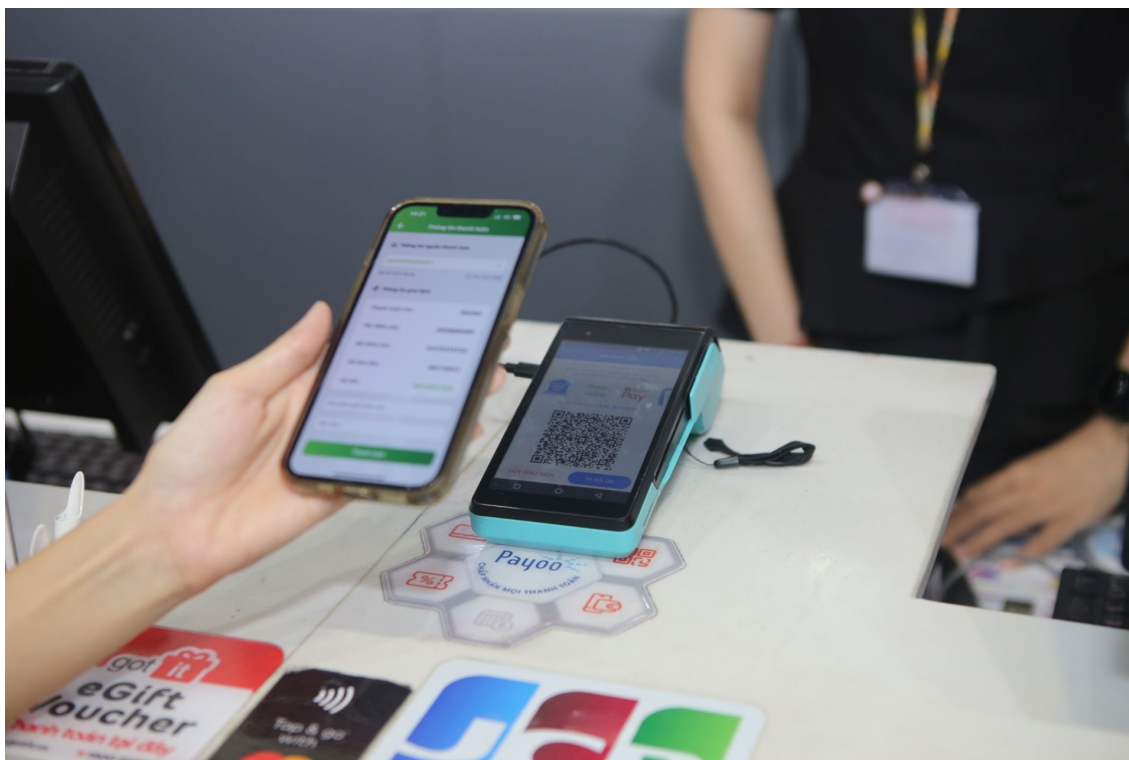
Tăng sức đề kháng tài chính số

Theo báo cáo mới nhất của Ngân hàng Nhà nước, từ đầu năm đến nay, các phương thức thanh toán không tiền mặt tiếp tục tăng trưởng mạnh. Số lượng giao dịch tăng 43,32% và giá trị giao dịch tăng 24,23% so cùng kỳ 2024. Giao dịch qua Internet tăng 51,2% về số lượng và 37,17% về giá trị; giao dịch qua di động tăng 37,37% số lượng và 21,79% giá trị. Đặc biệt, thanh toán bằng QR Code bứt phá ngoạn mục với mức tăng 61,63% về số lượng và 150,67% về giá trị.

Đó là những con số thể hiện rõ sự chuyển dịch mạnh mẽ về thói quen thanh toán của người dân, mở rộng cả ở thành thị lẫn nông thôn.

Đến cuối quý III/2025, hệ thống đã có 10,89 triệu tài khoản Mobile Money; trong đó khoảng 70% thuộc khu vực vùng sâu, vùng xa – nơi trước đây gần như phụ thuộc hoàn toàn vào tiền mặt. Chỉ riêng 9 tháng năm 2025, Mobile Money ghi nhận 8,51 nghìn tỷ đồng giá trị giao dịch.

Những con số tăng trưởng ấn tượng cho thấy thanh toán không tiền mặt không còn chỉ là lựa chọn tiện lợi, mà trở thành một cấu phần quan trọng của nền kinh tế số. Tuy vậy, tốc độ tăng trưởng nhanh cũng khiến hệ thống tài chính đối mặt với nguy cơ bị tội phạm công nghệ cao, các đường dây rửa tiền xuyên biên giới và hoạt động lừa đảo tài chính lợi dụng.

Việc thúc đẩy thanh toán không tiền mặt gắn với phòng chống rửa tiền, không chỉ là yêu cầu nghiệp vụ, mà còn là nhiệm vụ chính trị nhằm bảo vệ sự liêm chính của hệ thống tài chính Việt Nam.

Việc mở tài khoản “rác”, mua bán tài khoản ngân hàng, giả mạo danh tính để tạo ví điện tử, chiếm đoạt SIM điện thoại để kiểm soát tài khoản người dùng... đã trở thành những thủ đoạn phổ biến thời gian qua. Các vụ lừa đảo trực tuyến, thông qua app giả, đường link độc hại, yêu cầu chuyển tiền qua QR Code cũng gia tăng theo cấp số.

Chính vì vậy, để đảm bảo sự phát triển bền vững, thanh toán không tiền mặt cần đi liền với các giải pháp phòng chống rửa tiền và ngăn ngừa tội phạm tài chính. Luật Phòng chống rửa tiền năm 2022, Luật Các tổ chức tín dụng sửa đổi năm 2024 và Nghị định 19/2023/NĐ-CP đã tạo hành lang pháp lý quan trọng, yêu cầu các tổ chức tín dụng nâng cấp hệ thống nhận biết khách hàng (KYC), áp dụng định danh điện tử (eKYC), xây dựng mô hình quản lý rủi ro và báo cáo tự động các giao dịch có dấu hiệu bất thường.

Việc chuyển đổi từ phương thức kiểm soát thủ công sang quản trị dựa trên dữ liệu và công nghệ không chỉ là xu thế, mà là yêu cầu bắt buộc.

Trong thực tiễn triển khai, các ngân hàng thương mại đã đầu tư mạnh vào hệ thống công nghệ giám sát giao dịch theo thời gian thực. Hệ thống này cho phép phân tích các mẫu hình giao dịch, nhận diện hành vi bất thường như chuyển tiền vòng tròn, chuyển số lượng lớn trong thời gian ngắn, hoặc giao dịch liên tục từ các tài khoản mới mở.

Một số ngân hàng đã áp dụng trí tuệ nhân tạo (AI) để đánh giá mức độ rủi ro của khách hàng, từ đó chủ động yêu cầu xác minh bổ sung khi phát hiện nghi vấn. Đây là bước tiến quan trọng, giúp giảm thiểu tình trạng lợi dụng tài khoản ngân hàng để rửa tiền, đồng thời hỗ trợ cơ quan chức năng truy vết dòng tiền trong các vụ án lừa đảo trực tuyến.

Bên cạnh đó, Ngân hàng Nhà nước đang đẩy mạnh liên thông dữ liệu giữa hệ thống ngân hàng với Cơ sở dữ liệu quốc gia về dân cư. Việc đối chiếu thông tin trực tiếp giúp ngăn chặn hiệu quả tình trạng sử dụng giấy tờ giả để mở tài khoản hoặc ví điện tử – vốn là lỗ hổng từng bị nhiều đối tượng khai thác.

Sự phối hợp giữa ngân hàng, Bộ Công an và các doanh nghiệp viễn thông trong việc xác thực danh tính người dùng cũng tạo thành “hàng rào kỹ thuật” quan trọng nhằm chặn đứng hoạt động rửa tiền ngay từ giai đoạn mở tài khoản.

Niềm tin vào thanh toán số

Tuy nhiên, chỉ riêng nỗ lực của các cơ quan quản lý và phía ngân hàng thì chưa đủ. Một thực tế đáng lo ngại đó là trong nhiều vụ việc, đối tượng lừa đảo hoặc rửa tiền đã lợi dụng sự nhẹ dạ của chính người dân.

Tình trạng cho thuê, cho mượn tài khoản ngân hàng; bán tài khoản với giá vài trăm nghìn đồng; cung cấp mã OTP cho người lạ hoặc thực hiện giao dịch theo yêu cầu của “một người trên mạng”... vẫn diễn ra phổ biến. Việc thiếu kiến thức tài chính khiến nhiều người vô tình tiếp tay cho các hành vi phạm pháp; và khi hậu quả xảy ra, không chỉ bị mất tiền mà còn có thể phải chịu trách nhiệm pháp lý.

Vì vậy, nâng cao nhận thức tài chính cho người dân phải được xem là một trụ cột trong chiến lược phát triển thanh toán không tiền mặt gắn với phòng chống rửa tiền. Ngân hàng Nhà nước, Bộ Công an và các tổ chức tín dụng cần tiếp tục tăng cường truyền thông, cảnh báo thường xuyên trên ứng dụng ngân hàng, mạng xã hội và các kênh báo chí chính thống; xây dựng các video cảnh báo, hướng dẫn nhận diện lừa đảo; mở rộng chương trình giáo dục tài chính tại trường học và cộng đồng. Một xã hội có kiến thức tài chính vững chắc sẽ là “lá chắn” đầu tiên và vững nhất ngăn ngừa tội phạm công nghệ cao.

Trong xu thế toàn cầu hóa, việc Việt Nam tham gia các cam kết của Nhóm đặc nhiệm tài chính quốc tế (FATF) đòi hỏi hệ thống pháp luật và giám sát phải ngày càng tiệm cận chuẩn quốc tế. Đây không chỉ là yêu cầu tuân thủ mà còn là yếu tố then chốt để bảo vệ uy tín của hệ thống tài chính quốc gia, thu hút đầu tư nước ngoài và nâng hạng tín nhiệm quốc gia. Một nền tài chính minh

bạch, không bị lợi dụng để rửa tiền hay tài trợ hoạt động phi pháp là nền tảng để Việt Nam phát triển bền vững và hội nhập sâu rộng.

Nhìn tổng thể, phát triển thanh toán không tiền mặt và tăng cường phòng chống rửa tiền không phải là hai mục tiêu tách rời, mà là hai mặt của cùng một nhiệm vụ. Thanh toán số chỉ thực sự phát huy hết lợi ích khi hệ thống tài chính được bảo vệ khỏi rủi ro và gian lận. Ngược lại, các biện pháp PCRT chỉ hiệu quả khi được triển khai đồng bộ trong một hệ thống thanh toán hiện đại, có khả năng giám sát, phân tích và truy vết tự động. Khi Nhà nước, ngân hàng, doanh nghiệp fintech và người dân cùng tham gia, Việt Nam hoàn toàn có thể xây dựng một hệ sinh thái tài chính số an toàn, minh bạch và hiệu quả – nơi dòng tiền lưu thông thuận lợi nhưng không có kẽ hở cho tội phạm tài chính lợi dụng.

Trong bối cảnh chuyển đổi số toàn diện của quốc gia, việc thúc đẩy thanh toán không tiền mặt gắn với phòng chống rửa tiền không chỉ là yêu cầu nghiệp vụ, mà còn là nhiệm vụ chính trị nhằm bảo vệ sự liêm chính của hệ thống tài chính Việt Nam. Đây là nền tảng để kinh tế số phát triển mạnh mẽ, để niềm tin của người dân và doanh nghiệp vào hệ thống ngân hàng tiếp tục được củng cố; đồng thời giúp Việt Nam bước vào giai đoạn phát triển mới với sự tự tin và chủ động hơn.

Hơn bao giờ hết, thanh toán không tiền mặt không chỉ là công cụ hiện đại hóa nền kinh tế, mà còn là “lá chắn” vững chắc chống rửa tiền, gian lận tài chính, bảo vệ quyền lợi của người dân và doanh nghiệp; đồng thời góp phần nâng cao uy tín và vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế.

Hà Trần